

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. IV. Quos peccantes teneamur corrigere?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

Secundò, quòd omnino commodè & sine peccantis offensione cum possim corripere, ita ut moraliter aliquo modo certus sim correptionem profuturam & nullo modo obfuturam. Hæc autem obligatio maximè habet locum quando peccatum esset aliis scandalo, trahendo eos ad imitationem. Ratio est, quia, cum eiusmodi peccatum sit notabile proximi malum, & vera Dei offensa; sincera Dei proximique caritas exigit ut id ab eo auertam, quando id tam facilè facere possum. sicut mala proximorum corporalia etiam leuia teneor ab eo auertere, quando sine vllò meo incommodo id facere possum. Ex quibus patet solutio rationum pro secunda sententia allatarum, quæ huic sententiæ sic explicatæ non repugnant. Quia tamen hæc conditiones rarò adlunt, hinc etiam rarò adest eiusmodi obligatio: nisi fortè in Superioribus, qui ratione officij multò strictius obligantur sibi subditos corrigere, eorumque perfectionem procurare: & facilius sine vllò incommodo, & cum fructu id facere possunt. Quibus proximè in hac obligatione succedunt, qui magna apud alios auctoritate sunt.

33 Tertiò, est difficultas, an teneamur ea peccata corripere quæ publicè aut magistratu permittente fiunt, qualia sunt peccata publici vsurarii, aut publicæ meretricis.

Teneamur quandoque etiam publicos peccatores corrigere.

Sed omnino dicendum est nos ad hoc teneamur, quando id commodè facere possumus, & speratur fructus. Quia etiam eiusmodi peccata cum graui Dei iniuria & proximi malo fiunt. Imò sæpè, præsertim peccata meretricum & similia, positis iis conditionibus eo magis tenemur corripere, quo cum maiore aliorum scandalo & ad peccandum allectio- ne fiunt. Nec refert quòd magistratus ea permittat, quia hoc solum facit, quia si- ne grauiore incommodo ea nequit impedi- re.

34 Dices, Si ego publico vsurario persuade- rem ut desisteret dare ad vsuram, sequere- tur idem incommodum, quod magistratus in- tendit vitare, permittendo ei exercitium vsu- ræ, scilicet quòd multi grauius indigentes mu- tuo & non reperientes mutantes, premeren- tur grauius difficultatibus.

Cum magi- stratus quò- doque mi- nus teneatur quædam pec- cata impedi- re quàm pri- uat.

Respondeo, duplex esse discrimen inter ma- gistratum permittentem publicum vsurarium, & inter priuatum omittentem cum corripi- re quando ipsum ea ratione posset facilè emen- dare. Primò, quia si magistratus hunc vsu- rarium ab eo exercitio impediret, deberet omnes impedire, quia nulla est ratio cur id vni magis permittat quàm alteri: atque ita dic- ta incommoda necessariò sequerentur. Sec- ùs est si priuatus alicui vsurario persuadeat ut ab vsuris desistat; quia nunquam persua- debit id omnibus, atque ita semper erunt suffi- cientes, qui populo hac in re satisfaciunt. Sec- undò, quia, et si magistratus possit impedire ne huiusmodi homines publicè vsuras exercent: nequit tamen efficere ut in animo à peccatis verè ad Deum conuertantur; aut etiam occul-

tè peccare desinant: quod tamen facit priu- atus, qui eos efficaciter corripit, atque ita eorum animas lucratur: quod magistratus facere ne- quit.

Quartò, est difficultas, vtrum peccata præ- terita, an verò futura sint materia correptionis fraternæ. Sed dicendum est nos teneri quidem, quantum commodè possumus, proximi peccata futura impedire, sola tamen præ- terita esse materiam correptionis: quia non possumus aliquem corripere siue reprehende- re ob peccata, nisi ea iam aliquo modo commiserit, saltem exponendo se notabili pe- riculo ea committendi; quo casu iam ince- pit peccare; finis tamen ipsius correptionis est propriè impedire futura peccata, siue ne proximus peccata commissa postea repe- tat, aut saltem diutius in commissis hæreat. Quare ob peccatum omnino præteritum; quando inde aliud non timetur malum, non tenemur quemquam corripere, ut dicam du- bio 6. num. 117.

D V B I V M I V.

Quos peccantes teneamur corrigere?

C Vm varia sint genera peccantium, va- riæ occurrunt difficultates sigillatim tra- ctandæ.

Prima est, an teneamur corrigere peccan- tes ex ignorantia. Qua in re certum est pec- cantes ex ignorantia vincibili debere corripi, quia verè culpabiliter peccant. Sed est difficultas de peccantibus ex ignorantia inui- cibili.

Quidam id generatim negant: nam ita pec- cantes verè non peccant, saltem culpabiliter. Pro hac citatur Nauarrus in Summa cap. 24. Nauar. num. 12. & in cap. Si quis de penitentia, dub. 7. num. 71. Sed ipse ut summum tenet tertiam sententiam.

Alij generatim affirmant tales esse corripiendos, quando speratur fructus. quia talis ignorantia ac peccatum eam consequens, sunt verè malum proximi, à quo tenemur eum eripere. Ita Siluester verb. *Correctio fraterna*. Siluest. quæst. 10. D. Antoninus 2. p. tit. 9. §. 4. Ange- lus verb. *Correctio fraterna*. num. 6. Lorca hic Lorca disp. 42. n. 15.

Alij dicunt priorem sententiam esse veram respectu peccantium contra solum ius politi- uum, secundam verò respectu peccantium contra ius naturæ. Pro hac citatur Bañez 2. 2. Bañez. quæst. 33. art. 2. dub. 3. sed ibi conclus. 2. ex- pressè docet, peccantem ex ignorantia iuris siue diuini siue humani corripiendum esse, quan- do speratur emendatio.

Pro resolutione Nota, hanc ignorantiam esse duplicem: vna est iuris, qua ignoramus aliquam legem ad nos spectantem, siue natu- ralem, siue diuinam, siue humanam. Alia est facti, qua ignoro aliquod factum, aut aliquam actionis meæ circumstantiam; ex quo

quo fit vt materiale peccatum committam; vt si volens comedere carnes ignorem esse feriam sextam, aut si ignorem cibis, quos volo comedere, carnes esse permixtas.

CONCLUSIO I. Teneor monere eum qui peccat ex ignorantia inuincibili iuris tam naturalis quam positiui, si speretur fructus; secus, si non speretur fructus. Ita aperte Auctores secundæ sententiæ.

Prima pars probatur, quia hæc ignorantia est graue malum proximi, quod quisque prudens velleret se auerti, & quod etiam quisque quantum potest, tenetur euitare: nam quisque tenetur discere scitu necessaria ad recte viuendum: cognitio autem talis iuris est necessaria ad recte viuendum; vt magis patebit ex dicendis.

Probatur Secundò, quia hanc ignorantiam consequuntur graua mala. Primò, peccata materialia, quæ multum dedecent naturam humanam, maximè quando sunt contra ius naturæ. Secundò, periculum ne talis tandem etiam formaliter peccet, quando hæc ignorantia incipit ei esse vincibilis. nam propter assuetudinem liberè eiusmodi actus committendi, postquam incipit de eorum malitia dubitare, difficulter ab iis abstinere: atque ita vel ex affectu circa tales actus, aut quia fortè pudebit ab aliis discere veritatem, atque ita suam fateri ignorantiam, perseverabit in antiqua incitia & consuetudine, cum graui animæ damno. Tertiò, quia sæpè est periculum scandalis: facile enim contingit talem similia facere coram aliis qui eius exemplo vt similia faciant pertrahantur. Quartò, quia honor Dei obligat me, vt quantum commodè possum, vitem etiam peccata materialia, tam in me quam in aliis.

Secunda pars probatur, quia, quando non speratur fructus, ne quidem teneor corripere peccantem formaliter, quia correptio esset inutilis. Nota tamen fructum huius correptionis non esse spectandum ex sola emendatione eius qui corripitur, sed quandoque etiam ex aliis rebus. Hinc præsertim Superior peccantis tenetur eum corripere etiam aliquando cum peccat ex inuincibili siue probabili ignorantia, adeoque excusante à culpa, etiam si vix vlla sit spes cum correptione emendandum. Primò, quando esset periculum, ne is, qui sibi non omnino cerò persuadebat suam actionem esse licitam, ideoque minùs audacter minùsque frequenter eam exercebat, videndo Superiorem eam non reprehendere, crederet ipsum hanc approbare, atque ita audaciùs eam faceret, & postea difficillimè posset de veritate instrui. Quod maximè locum habet in eo qui habet solum probabilem opinionem, quòd sua actio sit licita; aut quando eius ignorantia non potest diu esse inuincibilis: quod in ignorantia iuris communiter accidit. Secundò, quando ex opere ita ignoranter factum est sequi scandalum; quod communiter contingit quando aliqui vident aliquem coram Superiore talia facientem, nec

ab eo corripitur; facile enim sibi persuadent Superiorem ea approbare.

Ex quibus patet, Superiorem ferè semper teneri tales corripere, præsertim quando coram aliis peccant; et si probabilis putet talem sua correptione non emendandum; quia alias grauius aliis noceret, quòs illum non corripiendo scandalizaret. Hinc S. Paulus Act. 20. Epheliis ait: *Quapropter testor vos hodierna die, quia mundus sum à sanguine omnium: non enim subterfugi, quo minùs annuntiarem omne consilium Dei vobis.* Vbi insinuat, se non futurum mundum à sanguine siue interitu eorum, si eos quidquam celasset. Idemque dicendum de priuato, quando correptio necessaria est ad vitandum scandalum, aut graue malum alicuius tertij.

CONCLUSIO II. Laborantem inuincibili ignorantia facti, & ideo peccantem, præsertim contra ius diuinum vel naturæ, vt si contrahat cum cognata, teneor monere, si sine villo incommodo id facere possim, & speretur emendatio; si vero hæc non speretur, aut si grauius incommoda timeantur, teneor tacere, et si Superior sim, modò absit scandalum. Hanc etiam tenent Auctores secundæ sententiæ suprà citati.

Prior pars probatur ex rationibus allatis pro prima conclusione, & maximè quarta. quia ista peccata materialia sunt aliquod malum ipsius peccantis contrarium honestati, virtuti & honori Dei.

Dixi, præsertim quando peccat contra ius diuinum vel naturæ, quia si tantum peccet contra ius humanum, vt si ignorans esse feriam sextam, solus, siue ita vt alij inde nequeant scandalizari, comedat carnes, cum illa comestio per se non dedecet humanam naturam, & materialis illa violatio iuris humani sit parui momenti, aut parum aut vix obligor proximum ab eo facto auertere, maximè si vel leuem aliquam rationem habeam cur id non faciam. Ita Bañez 2.2. quæst. 33. a. 2. dub. 3. concl. 4. & 5. & Nauarrus cap. 24. num. 12. Superior tamen præ aliis facilius obligatur vt talem moneat; quisque etiam tenetur in casu scandalis.

Secunda pars probatur, quia hæc peccata materialia videntur aliquod minus malum quam quod cum notabili aliquo proximo incommodo teneor impedire; nec etiam est illa obligatio in proximo discendi particularia facta, sicut est obligatio discendi ius scitu necessarium ad bene viuendum. Item vix hic locum habere possunt illæ rationes, ob quas suprà diximus Superiorem teneri monere subditum peccantem ex ignorantia iuris, etiam dum notum est spes emendationis.

Hinc si sciam aliquos propter cognitionem aut affinitatem inualidè contraxisse, idque eos inuincibiliter ignorare, si sperem eos facile inducendos vt impetrent dispensationem & si ne turbis rursus contrahant, teneor ipsis veritatem aperire; si verò probabiliter metuum ne graues turbationes sequantur (vt si alteruter

cum

Ex quibus
spectandus
fructus cor-
reptionis.

41

Alor. 20.

42

43
An teneor
corripere
peccantem
ex ignorantia
facti contra
ius hu-
manum.

Bañez.
Nauarr.

44
Differentia
inter igno-
rantiam iu-
ris & facti.

45

cum graui alterius aut amicorum turbatione & prolium damno credatur facturus diuortium) teneor tacere si credam rem mansuram omnino occultam.

46

Idem dicendum in quibusdam peccatis commissis ex ignorantia iuris, non ita passim noti, & quod non potest nosci pertinere ad hunc in particulari. v.g. confitetur aliquis se cognouisse consanguineam vxoris suae, hic secundum communem sententiam non potest petere debitum; confessarius tamen (nisi possit forte cum eo dispensare vt licitè debitum petat) communiter melius faciet relinquendo illum in sua bona fide, qua putat sibi licere petere debitum; quia si aperiat illi veritatem, postea formaliter peccabit petendo debitum; & communiter non est verosimile futurum vt ideo absteineat à petendo debito: quamdiu autem manet in bona fide, solum peccat materialiter sine vilo periculo scandalis. Quod si confessarius possit dispensare, aut certò credat alterum cognita veritate autè obtentam dispensationem non petiturum debitum, deberet illi aperire veritatem.

Qui cognouit consanguineam vxoris communiter non est docendus, quod non possit petere debitum.

47
An sit monendus qui contraxit sponsalia cum occulto impedimento.

Valentia.

Idem videtur dicendum de eo, qui iam desponsasset sibi aliquam, cuius consanguineam occultè cognouisset, penitus ignorans id esse impedimentum dirimens: & iamiam instantes nuptiae non possent sine graui scandalo differri; posset enim confessarius eum relinquere in bona fide qua hic crederet illud nulum praestare impedimentum his nuptiis. Colligitur ex Valentia hic quaest. 10. puncto 2. §. Certum est. & sequentibus. vbi absolute docet, non esse monendos peccantes ex inuincibili ignorantia iuris, quando non speratur emendatio: atqui in dicto casu vel nulla vel vix villa est spes emendationis; vix enim credibile est talem posse induci vt cum tanta sua nota & criminis suspicione, & graui suorum omnium offensione à nuptiis absteineat, aut eas differat, maximè si diu differri deberent. quod communiter contingit, si prius dispensatio petenda sit. His adde, etsi nuptiae crederentur differendae aut omnino impediendae, si tamen id non posset fieri sine graui multorum offensione & suspitione caula, ob quam differantur, videri potius tacendam veritatem ob graui incommoda, quae possunt alias sequi, v.g. odia graui, turbationes familiarum, &c. quae magis vitanda sunt, quam illa peccata materialia. Vnde Valentia supra §. Propter cuius. putat ratò accidere, vt qui ex inuincibili ignorantia contraxerunt inualidè, sint monendi. Eadem autem est ratio in casu istorum sponforum. vt cum aliis expressè docet Sanchius libr. 2. de Matrimonio disput. 38. num. 6. additque numero 7. confessarium in eo casu non solum posse, sed etiam teneori tacere.

Valentia.

Sanchius.

48

Excipe casum, quo confessarius facile posset impetrare occultè dispensationem, vt sponsi possent inter se contrahere, aut vt ii, qui ob occultum impedimentum inualidè

contraxerunt, possent iterum secretè contrahere; & omnino crederet se id sine turbis posse efficere. Est tamen hac in re satis magna difficultas, quando impedimentum est ortum ex crimine, cuius altera pars omnino ignara est. Qua in re quomodo procedendum sit satis explicui tomo 2. de Sacramentis disput. 24. dub. 10.

Secunda difficultas est, vtrum teneamur corripere infideles peccantes. Videtur enim ad hoc non teneri: quia Christus Matthaei 18. Mat. 18. solum iubet nos corripere fratrem peccantem: atqui infidelis non est noster frater, quia nec est filius Dei, nec Ecclesiae.

Sed omnino dicendum est nos teneri etiam tales corripere, quando est spes fructus, ac reliquarum conditiones ad sunt, quas dubio 6. requirimus vt hoc praeceptum obliget; nam etiam in his militat eadem ratio; quia nimirum caritas Dei & proximi nos obligat vt, quantum commodè possumus, Dei iniuriam & proximi graue malum auertamus; quod per eiusmodi correptionem fit: nam per eam impedimus peccata infidelis, quae sunt vera iniuria Dei, & graue illius malum, & ipse est etiam noster proximus per caritatem diligendus. vt patet ex dictis disput. 24. dubio 7. conclus. 5. & potest etiam dici aliquo modo noster frater ratione communis naturae & originis ex Adamo. Et haec est communis sententia.

Tertia difficultas est, vtrum teneamur corripere etiam eos, qui publicè & ex consuetudine peccant, quales sunt publici vsuarij, & quotidie ebrij, & similes. Videtur enim ad hoc non teneri. Primò, quia cum plurimi etiam viri boni videant eos peccantes, possumus supponere eos ab his corrigendos, atque ita nostra correptione non indigere. Secundò, quia alijs plurimi viri boni, qui eos vident peccantes, & non corripiunt, peccarent; quod tamen de illis non est praesumendum.

Sed omnino dicendum est, nos teneri etiam hos corripere, quando id commodè & cum probabili spe fructus fieret. quia est eadem ratio corripiendi hos, quae est in alijs, scilicet auertere iniuriam Dei, & mali proximi. Quia tamen eiusmodi spes est rara, ideo rarius ad eorum correptionem tenemur, ideoque etiam viri boni eos communiter non corripiunt. Ex quo patet refutatio ad secundum argumentum. Fieri tamen potest vt adsit aliquando eiusmodi spes; & ratione circumstantiarum credantur magis emendandi mea correptione quam aliorum: & tunc ad hanc prae alijs teneor. Ex quo patet responsio ad prius argumentum.

Quarta difficultas est, vtrum teneamur corripere nostros Superiores, quando videmus eos peccare. Videtur enim ad hoc non teneri. Primò, quia non sunt nostri fratres, sed patres. Secundò, quia eiusmodi correptio videtur repugnare reuerentiae, quam Superioribus debemus.

Sed

52
Tenemur
quandoque
Superiores
corripere.
D. Thom.
Sed omnino dicendum est inferiores etiam quandoque teneri suos Superiores peccantes corripere, quando id commodè & cum fructu fieri potest. Ita D. Thomas 2.2. quæst. 33. artic. 4. & cum eo communiter Theologi.

Galat. 2.
D. August.
Probatur Primò, exemplo S. Pauli, qui ad Galatas 2. dicit se S. Petro (qui tamen erat ipsius Superior) in faciem restitisse, id est eum coram reprehendisse, quòd quædam minùs conuenientia faceret. Ad quorum facta aludens S. Augustinus epist. 19. ad S. Hieronymum, Ipse Petrus, inquit, quod à Paulo siebat uolenter libertate caritatis, sancta ac benigna pietate humilitatis accepit; atque ita rarius ac sanctius exemplum posteris præbuit (quo non dedignarentur, sicuti fortè recti tramitem reliquissent, etiam à posterioribus corrigi) quam Paulus; quo confidenter auderent etiam minores maioribus pro defendenda Euangelica ueritate, salua fraterna caritate resistere. Nam cum satius multò sit in tenendo itinere in nullo, quàm in aliquo declinare; multò est tamen mirabilius & laudabilius libenter accipere correptionem, quàm audacter corrigere deuiantem. Idem apertè docet epistola 109. ad monachas.

Gregor.
Idem docet S. Gregorius relatus cap. Sicut. 2. quæst. 7. ubi, Sicut, inquit, laudabile discretumq; est reuerentiam & honorem exhibere maioribus, ita rectitudinis & Deitatis est, si qua in eis sunt, que indigent correctione, nulla dissimulatione postponere. Idemq; apertè etiam docet locis infra citandis, ubi etiam modum, quo id fieri debet, explicat.

55
Probatur Secundò, ratione, quia, etsi Prælati qua tales sunt nostri patres, atque ita magnam reuerentiam ac submissionem à nobis exigant; sunt tamen etiam homines peccatis ac miseriis subiecti, atque ita aliena ope qua subleuentur sæpè indigent. Item qua homines, ac Dei ac Ecclesiæ filij, sunt nostri proximi ac fratres: & consequenter caritas proximis debita exigit, ut iis peccati malo prefis succurramus: quod fit per fraternam correptionem. & hinc patet solutio proximi argumenti allat. 51.

Item cum peccatum repugnet honori Dei, cui cedere debet omnis reuerentia homini quantumuis superiori debita, magis debemus moueri zelo diuini honoris, peccata impediendo, quàm deterri superioritate Prælati, ne eum peccantem corripiamus: atque ita hæc correptio quando debito modo fit, nulla ratione repugnat reuerentiæ Prælati debite, dum per eam honor Dei, & ipsius Prælati bonum eius uenerationi præponitur. Ex quo patet responsio ad secundum argumentum n. 51. positum.

54
D. Thomas.
Modus in
correptione
Superioris
seruandus.
In eiusmodi tamen correptione quædam obseruanda sunt, ut bene monet D. Thomas suprà. Primò, ut eiusmodi correptio fiat cum humilitate, & ostensione submissionis ac reuerentiæ erga Superiorem; ita ut absint omnia uerba duriora, nec fiat per modum increpantis, sed potius per modum rogantis ac obsecrantis.

Quod etiam præcipit Apostolus 1. ad Tim. 5. ubi ait, Seniore ne increpaueris: sed obsecra ut patrem. Et S. Gregorius in Pastoralis p. 3. cap. 1. admonit. 5. Pie, inquit, subditorum mentes Præpositorum uita nullo lingua gladio percutiunt, etiam dum de imperfectione reprehendunt.

55
Secundò, ut nunquam reprehendantur coram aliis, etiam iis quibus eorum uita nota sunt: quia hoc reuerentiæ iis debite repugnat, & auctoritatem minuit, atque ita communiter potius mentem exasperat, quàm uita corrigit. unde patet principum ac magistratum uita, multò magis Prælatorum, non esse publicè pro concione reprehendenda, quia ea ratione illi grauius exacerbantur, & subditi à reuerentia & obedientia iis debita auertuntur. Excipe casum quo illi alios à uera in Deum fide, aut à reuerentia & obedientia Ecclesiæ debita auerterent: tunc enim ut impediatur aliorum ruina, publicè arguendi sunt, præsertim quando priuata monitione nihil proficeretur.

56
Tertiò, ut non quiuis officium eos corripiendi sibi assumat; sed illi qui aliqua auctoritate apud eos ualent ob probitatem morum, aut opinionem prudentiæ, &c. nam si alij eos corripere, nihil proficerent.

Quartò, ut capientur commoda tempora, quando illi creduntur optimè dispositi ad correptionem suscipiendam: & hæc quandoque per ambages, quibus eorum animus ad eam disponatur, inchoetur: prout fecit Nathan reprehensurus Dauidem 2. Regum 12. Posset etiam hinc disputari an teneamur corripere peccantem, quando nullum est periculum relapsus; sed de hoc commodius agam dub. 6.

D V B I U M V.

Quinam obligentur hoc præcepto?

57
Suppono hic Primò, non solos Prælatos ad corripiendos peccantes obligari, sed generatim omnes eos qui ad hoc idonei sunt, & sperant se posse proximum sua correptione emendare, modò id commodè fecerint. Quia, ut dicitur Ecclesiastici 17. v. 11. Deus mandauit unicuique de proximo suo, ut scilicet peccantem corrigit: ut ostendi suprà num. 8. & Matthæi 18. iubemur corripere fratres peccantes. Et ratio est clara, quia omnes omnino tenentur amare Deum & proximum, & consequenter quantum commodè possunt, tenentur iniuriam Dei & malum proximi impedire; peccatum autem, præsertim mortale, continet iniuriam Dei, & graue malum proximi.

58
Suppono Secundò, Prælatos siue Superiores præsertim Ecclesiasticos præ aliis longè grauius obligari ad corripiendos subditos peccantes. unde D. Augustinus libr. 1. de Ciuitate cap. 9. de hac correptione agens: Quia in re, inquit, non utique parem, sed longè grauiorem habent causam,

Superiorum
uita non de-
bet publicè
reprehendi.

2. Reg. 12.

Ecclesi. 17.

Matth. 18.

Prælati præ
aliis tenen-
tur peccan-
tes corripe-
re.
D. August.